

Nežádoucí účinky chemoterapie

Téměř žádný pacient se nevyhne minimálně jednomu z negativních následků chemoterapie. Základním důsledkem léčby je ovlivnění krvetvorby, což je efekt žádoucí pro potlačení růstu nádorových buněk. Jak je již výše popsáno, cytostatikum si ke svému účinku nevybírá pouze patologické buňky. Mezi 10-14 dnem po podání chemoterapie dochází k nejhlubšímu poklesu počtu krevních buněk. V popředí dominuje pokles krevních destiček (buňky zodpovědné za zrážení krve), což se projevuje častějším a delším krvácením nebo spontánní tvorbou modřin. Řešením při těžkých krvácivých projevech nebo při velkém riziku krvácení je podání transfuze krevních destiček ve formě infuze. Naopak může vznikat vlivem chemoterapie i tzv. trombofilní stav (stav, když je nemocný více náchylný k tvorbě krevních sraženin v cévách). Příznakem trombózy žíly je obvykle náhle vzniklý otok ruky nebo nohy, který může být provázen bolestí postižené končetiny. Při náhle vzniklé dušnosti případně provázené ostrou bolestí v oblasti hrudníku se může jednat o plicní embolii (vniknutí krevní sraženiny do plicních žil). V obou výše popsaných případech bychom měli neprodleně zavolat lékařskou pomoc.

Dalším významným (ne)žádoucím účinkem chemoterapie je téměř absolutní vymizení bílých krvinek zodpovědných za imunitní ochranu organismu. Pacient je v tomto období více náchylný k různým infekčním onemocněním bakteriálního, virového nebo mykotického původu. Spontánní vzestup počtu bílých krvinek je zdlouhavý proces. U některých léčebných režimů a chorob je nereálný. Proto v indikovaných případech aplikujeme podkožní injekcí stimulační faktory (Zarzio, Tevagrastim, Neupogen, Neulasta) na podporu tvorby bílých krvinek.

Možným nežádoucím účinkem chemoterapie může být i pokles počtu červených krvinek. Projevem jsou příznaky anemického syndromu jako: dušnost, vyšší únavnost, závratě, snížení výkonnosti nebo soustředěnosti atd.. Řešením vzniklých potíží je infuzní podání krevní transfuze.

Aplikace chemoterapie a následně několik dní od chemoterapie může být provázeno nevolností se zvracením. V minulosti byl tento problém pro nemocné nejvíce stresujícím faktorem protinádorové terapie. Nyní jsme díky účinné antiemetické (proti zvracení) léčbě schopni v některých případech tento nežádoucí projev úplně eliminovat. Před každou chemoterapií preventivně dáváme pacientům účinné léky proti nevolnosti ve formě tablet nebo nitrožilních injekcí. Pro většinu cytostatik je dostačující podání setronových antiemetik (např. Zofran), event. v některých případech můžeme jejich efekt podpořit přidáním nízké dávky kortikoidů (např. Dexamethason) do antiemetické léčby. U

zvláště emetogenních (způsobujících nevolnost, zvracení) cytostatik (např. platinové režimy, Methotrexat, ...) podáváme novou generaci antiemetik jako Alloxi nebo Emend.

Podávání některých cytostatik vede k vypadání vlasů, v některých případech i veškerého ochlupení včetně vousů či očních řas. Po ukončení léčby ale vlasy opět vyrostou, často dokonce změni barvu či tvar. Nezřídka bývají vlasy po chemoterapii kvalitnější než před léčbou. Pacient má během léčby cytostatiky nárok na slevový kupon na výrobu paruky. Po vyžádání ho dostane od lékaře.

Chemoterapie má výrazný vliv na pohlavní funkce a sexuální ústrojí. Podle druhu použitých cytostatik může způsobovat dočasnou nebo trvalou neplodnost u mužů i žen. Dále může snižovat libido.

Během chemoterapie není vyloučeno oplodnění nebo otěhotnění. Pohlavní buňky ale bývají často geneticky poškozeny. Není proto doporučováno „donošení“ plodu pro frekventní vrozené vývojové vady. U mužů, v případě zájmu, je ve fertilním období doporučována kryoprezervace spermatu (uložení zmraženého spermatu v spermabance), které bude uchováváno po neomezenou dobu. Sperma je možné v budoucnu kdykoli použít k oplodnění vajíčka.

U žen je ve fertilním období doporučováno používání účinné antikoncepce. Při určení diagnózy během gravidity je zvažován odklad chemoterapie až do porodu. V případě nemožnosti odkladu terapie by měla žena absolvovat umělé přerušování těhotenství.

Možných nežádoucích účinků chemoterapie je mnohem víc včetně brnění prstů rukou či nohou, poruch citlivosti kůže, poškození sliznic orgánů atd.. Další informace vám poskytne váš ošetřující lékař.